



LA FEMOSA

no bimestral, no trimestral
bé! mensual
ja us quan surti
avisarem

AMICS !!

Ja tenim La Femosa una vegada més entre nosaltres; aquesta -- vegada, un xic tristà, enyoradissa, amb un mocador a la mà dient / adeu a l'estiu. Mentrestant, la tardor, ens espera amb ses branques obertes i ses fulles color mel: uns altres fets s'esdevindran i -- ens faran plorar i riure com fins ara.

En aquest número que teniu a les mans hi podreu trobar articles de tota mena: uns tindran un tret de periodicitat, altres s'adreçaràn a nosaltres amb característiques de missiva espontània...

Bé! amics, aquesta vegada ens hem posat a escriure fins que -- hem dit prou!, i...com que "prou" a casa nostra ha volgut dir mol-- tes vegades fins quan podem, hem pensat que amb l'article que tu / has escrit a casa i no has gosat llegir a ningú, amb la poesia que vas fer a la mili, amb la redacció bonica de l'escola, o bé si vols amb les xerrades a la barberia o al cafè posades en solfa o millor en paper, podem fer una Femosa que agradarà a tothom.

Avui parlarem de...demà del que tu vulguis.

NOTA: els articles que tindran un tret de periodicitat són: Història, Literatura, poesia, acudits, contes infantils, mots creuats, higiene

" ESCALA EN HI-FI " A ARTESA

Des de fa una llarga temporada a Artesa hi ha una colla (o colles) de joves que practiquen aquesta mena d'imitació que, tot fent veure que canten, ballen a l'estil de l'artista triat. Ja cosa sembla que tingui èxit perquè cada cop hi ha més joves engrescats per l'" Escala en HI-FI ".

Personalment no m'ha agradat mai aquesta mena d'espectacle, doncs penso que, no pot aportar res a la cultura del poble en termes generals. Es, sempre segons el meu punt de vista, una cosa de consum; supèrflua. No obstant, però, tot i tenint aquesta opinió tant desfavorable de l'" Escala en HI-FI " vull deixar clara la meva admiració pels joves que la practiquen. Ara m'esplico:

L'" Escala en HI-FI" pot no ésser allò que voldriem pel nostre poble, però, és evident que representa un mitjà important per a la realització personal dels joves que la fan, puix constantment han d'assajar i intentar, amb molt d'esforç de superar-se. Aquesta voluntat de superació és tan admirable que hem de prescindir de si l'eina que s'empra és l'adequada o no.

Al nostre poble está de moda fer " Escala en HI-FI ", enhorabona i que duri.

A. C.

VOTEU AL CANVI

Les últimes eleccions electorals del març passat, varen llançar uns resultats realment increïbles. Aquí a Artesa mateix va guanyar la U C D, per un marge molt significatiu davant el P S C i els restants partits d'esquerra encuadrats en la política actual.

Realment que en un poble com Artesa guanyi un partit de " centre " (dreta disimulada) és una cosa bastant absurda sinó, mirem on que treballa la gent; mentre que la majoria es dedica a la pagesia, la resta són obrers de la construcció, etc. O sigui que un pagès per comptes de votar un partit d'esquerres que pugui defensar els drets dels treballadors dins del congrés, es posa a votar a un partit que mai li arreglarà res, com es la U C D .

O sinó mirem una altra cosa, el vots que avui li manquen a la dreta, sense lloc a dubtes són els vots centristes. Després de 40 anys d'opressió al treballador, em sembla que ja es hora de que canviïn les coses.

Pagés, ramader, obrer, en general, perquè d'una vegada per totes es gire la truita, fent vos un favor a vosaltres mateixos, la pròxima vegada que pugueu votar

Voteu al canvi

Serà una millora per tots

Ll. Ribera.

HUMOR



On menys et penses
et salta la llebre Josep



LA SOCIETAT DE
CAGADORS
HA DECIDIT
AMPLIAR
EL COTO AL
MUSEO ARQUEOLÒGIC

A PARTIR D'ARA LA FEMOSA
ES DIRÀ "L'ANDIA"



EL MEU FILL
DE BONA COL·LOCACIÓ
POTSER NO EN
TINDRÀ PERÒ
BEN "COLOCAT"
CREI EU-ME QUE EN VA



L A H I G I E N E

Amb el nom d'higiene anirem publicant tota una sèrie d'articles que ens parlaran de la higiene no solament com a neteja corporal de l'individu sinó també de tot allò que el pot ajudar a mantenir-lo en un estat sanitos de ment i de cos. Serà -- també un apropament a la natura i a les coses senzilles que -- l'envolten, tan grans i meravelloses si se'n sap fer bon i en-- certat ús.

Aprofitant la temporada d'estiu parlarem sobre la hidrote-- ràpia, és a dir, sobre les propietats curatives de l'aigua.

Hidroteràpia és l'aplicació externa de l'aigua com agent / terapèutic, per ser vehic e portador de calor, fred o força. Tot estímulo damunt l'organisme sigui d'aigua, aire, sol... produeix / una reacció de immediata utilitat curativa, sempre que les for-- ces de l'organisme siguin superiors a les de l'agent que actua.

De cara a l'estiu hi ha un error molt comú entre els ba-- nyistes: el de passar-se llargues hores alternant banys de sol / i d'aigua freda, éssent aquests darrers de llarga durada (de -- quinze a trenta minuts), d'aquesta manera s'obliga al sistema / nerviós, circulatori i vísceres a llargues i repetides reaccions conduint a la llarga a un esgotament de les forces vitals que -- predisposen al cos a estats patològics d'enfermetat. Així doncs / tendríem de realitzar els banys de sol primerament adaptats en / hora i durada a les condicions físiques de la persona que el rep i el bany d'aigua per a finalitzar i refrescar, no passant de -- tres a cinc minuts en les persones fortes i de més petita durada en les débils i nervioses.

Veurem ara, alguns casos pràctics en els que es pot utilit-- zar l'aigua com agent curatiu.

Davant qualsevol cremada sigui del grau que sigui es pot -- utilitzar ràpidament aigua freda. Es té que aplicar mentre faci / mal al retirar la part afectada de l'aigua (aixeta o riu). Si la cremada és molt extensa i profunda, donarem a beure força sucs -- de fruita per a compensar la deshidratació, i cercarem el més -- prompte possible el consell del metge. L'aigua freda damunt la --

cremada evita que la sang s'acumuli a la zona afectada, arrastrant els productes tòxics resultants de la cremada i aportant elements restauradors; també calma el dolor, tonifica i potencia la capacitat regeneradora de la pell al nutrir-la, hidratar-la i estimular els acabaments nerviosos.

També es pot utilitzar l'aigua en casos d'aerofagia o acumulació de gasos a l'abdomen. Dóna bons resultats dues o tres compreses d'aigua calenta damunt l'abdomen, renovades cada deu o quinze minuts, i aplicant-ne una de freda al final. L'aerofàgia tradueix generalment una inflamació gàstrica i intestinal amb formació de gasos, producte de digestions pesades, i una distensió, dilatació forçada per la pressió dels gasos, de les parets de l'estómac i budells. Les compreses d'aigua calenta esventeguen, desinflen, per la seva acció antiespasmòtica relaxen la musculatura de les parets, éssent la compresa freda la que ajuda a reaccionar i posar en moviment els gasos ja alliberats.

Per alleugerar la migranya i el mal de cap, també es pot utilitzar l'aigua. Es faran banys de peus d'aigua calenta i es posaran compreses d'aigua freda al front, o bé es caminarà per damunt d'una toballola humida, aigua o gespa. El cos té que restar ben abrigat. Els mals de cap estan produïts generalment per la congestió sanguínea dels vasos del cap. Es per això que tant el bany de peus calent com el caminar per sobre d'alguna cosa humida descongestiona el cap al dilatar els vasos de les extremitats, això arrastra la circulació fins als peus i el dolor desapareix. La compresa d'aigua freda en el front provoca una contracció dels vasos del cap ajudant a expulsar l'excès de sang, descongestionant el cervell calmant el dolor i afavorint el treball mental.

Tenim que tenir present, però, que en tots aquests exemples, el tractament hidroteràpic és simptomàtic, és a dir, elimina els símptomes però no llurs causes. Per això és necessària una interpretació correcta del que està passant, i això és feina ja del facultatiu.

S'ha consultat la revista Integral , Nº I

LAIÀ

ARTEDA I EL CIVISME

Civisme, seguint el diccionari d'en Fabra, vol dir : " Zel pels interessos i les institucions de la pàtria", jo ho traduria per: " desigut de servei a la comunitat" ; allò oposat a individualisme o personalisme.

Al nostre poble el civisme (aquest voler treballar per la comunitat) hi és raríssimament, en canvi l'egoisme personal, les ganes de portar el blat a l'era pròpia és tant freqüent que bé es pot dir que el civisme és l'excepció d'una norma generalitzada.

Paral·lelament a la gent mancada de civisme hi ha un altre tipus de gent (també ben particular del nostre poble). Els indiferents. Indiferents a tot, ja sigui a les coses propies o estranyes. Aquells que sempre s'arronsen d'espatlles i amb un somriure intenten justificar-ho tot, però que de fet sempre fan més costat als individualistes que als altres...

Tenim, també, un altre tipus de gent que es posa dins de tot allò que es belluga (diríem que aquest és l'individu preocupat pel civisme), però que no acostuma mullar-se mai el cul intentant fer rutllar bé aquella cosa en la qual està posat. Hi treballa de cor, fins i tot amb entusiasme, però, malgrat això no resol mai res si això comporta un enfrontament amb altra gent, procura ignorar els problemes més comprometedors i " fugir d'estudi " (igual que l'indiferent), amb un somriure o amb una mica de conya intenta destensar les situacions.

El civisme, doncs, al nostre poble es dóna a contagotes i les gotes són cada vegada més espaciades. Tots, però, en el fons voldriem que el nostre poble fos el millor, el més net i endreçat, així com el més divertit i culte. Ara, la feina que comporta arribar fins aquí, que la fagin els altres.

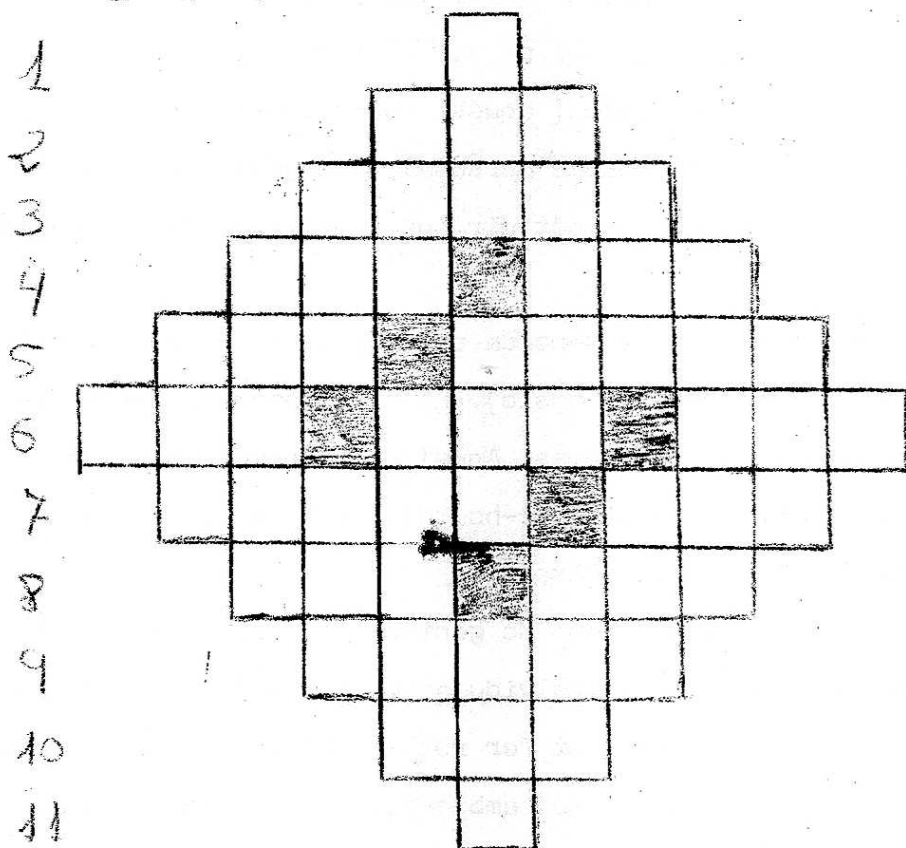
A. Costafreda

SOLUCIO ALS MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS.- 1- L. 2- Sap. 3- Acram. 4- Mre. Dic. 5- Tia. Ercas. 6- Ari. Tri. Bes. 7- Acsep. Map. 8- Mor. Nas. 9- Crear. 10- Alp. 11- A.

VERTICALS.- 1- A. 2- Tra. 3- MIICM. 4- Ara. Soc. 5- Sce. Terra. 6- Lar. Erp. Ela. 7- Padri. Nap. 8- Mic. Mar. 9- Cabas. 10- Sep. 11- S.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11



HORIZONTALS.- 1- Consonant que val cinquanta. 2- Al revés, moviment que fa l'home quan camina. 3- Al revés, traç, tall fet en una cosa per a distingir-la. 4- Al revés, terreny no conreat. M'expreso oralment. 5- Germana del pare. Al revés, sagrat. 6- Al revés, violenta irritació contra algú. Prefix que significa tres. Petó, besada. 7- Al revés, acció de pescar. Al revés, onomatopeia d'un tret. 8- Al revés, licor. Organ de l'olfacte. 9- Fer del no res. 10- Al revés, superfície llisa. 11- vocal.

VERTICALS.- 1- Vocal. 2- Al revés, habilitat, destresa. 3- Xifres romanes. 4- En aquest moment. Soca. 5- Al revés, interjecció que denota fàstic. Nom del tercer planeta. 6- Al revés, moneda que val vint-i-cinc cèntims. Al revés, prefix que denota prioritat. Nom de lletra. 7- Pare del pare. Crucifera d'arrel carnososa donada com alimentació a les vaques. 8- Al revés, punt més elevat d'una cosa. Massa d'aigua salada. 9- Receptacle fet de goma amb dues nanses per a transportar pedres, sorra, etc.. 10- Al revés, figuradament allò que oprimeix l'anim. 11- Consonant.

Per introduir-nos en el moviment romàntic inclos dins els segle XIX, podem començar amb la definició del nom que encapsala aquest segle: la renaixença.

Hom designa amb aquest nom el moviment que després de tres segles de feble activitat literària es presenta com a restaurador de la llengua, literatura i cultura catalanes. Si tenim en compte les arrels històriques que varen nodrir aquest moviment veurem que, poc després del decret de Nova Planta (1716), comença a manifestar-se/ni que sigui molt lleument un moviment tendent a valorar degudament la llengua pròpia i la seva literatura. Aquest neguit es tradueix/sovint en unes obres escrites en castellà. Si cerquem, però, altres trets socials més concrets i recents en trobarem tres: la represa/econòmica de Catalunya, la desclosa dels estudis històrics i el triomf del romanticisme a la nostra terra, hom anomena com a data/significativa la de la publicació a la revista El Vapor de L'Oda a la pàtria de C. Aribau (24 d'Agost de 1833).

Quant al primer dels trets esmentats, tenim que l'any 1778 el rei Carles III va abolir la prohibició que pesava sobre les terres de l'antiga corona d'Aragó de comerciar amb Amèrica. Aquest és el punt de partença pel que fa al redreçament econòmic de Catalunya. Així creix dia a dia una preocupació vers les coses pròpies presents o passades; un dels espectes és la vigorització dels estudis històrics: Catalunya descobreix un passat gloriós digne d'estudi i fomentador d'una cultura autòctona. Referent al moviment romàntic, aquest serà en primer lloc una reacció contra l'esperit neoclassic, les seves arrels, però, estaran en el món de la cultura europea. Tenim, doncs, que el romanticisme s'ha d'entendre com un darrer grau d'una línia de pensament iniciada per la Il·lustració Alemanya / (Kant) i l'enciclopedisme francès (Diderot, Voltaire...) i continuada per una línia de representants d'una crítica ja preromànica, / J.J. Rousseau a França i els representants del "Sturm und drang" a Alemanya, així com la influència d'altres personatges i llurs filosofies: Herder, Fichte, Schelling... Contra el que se sol pensar, el romanticisme no fou pas un moviment que exaltés a ulls clucs l'individualisme egocèntric, el suïcidi, la nit, els somnis..., de

gut als seus orígens és un moviment fonamentat en la dialèctica - que podria establir-se entre els temes esmentats i llurs contrafís: jo-societat, mort-vida... però igual que passà amb altres moviments literaris, no fou pas el millor esperit del veritable romanticisme allò que arribà a les esferes cultes. Fets polítics i socials enmascararan i retardaran la entrada del romanticisme a la península, actuant com a sedàs de bones costums. Així les traduccions dels autors estrangers foren sovint prohibides o malversades, a més a més hi podem afegir l'ambient polític que varen viure uns i altres. Quan hi hagué el tractat de Fontineblau (1807) i es produí la invasió napoleònica, França ja havia sofert l'embat de la Revolució Francesa (1789) i assimilat la càrrega ideològica que aquest fet comporta, mentre Espanya, continuaria a partir de 1814 amb la monarquia absolutista i centralitzadora de Ferran VII. Aquest monarca frenarà els impulsos lliberals i preromàntics que es començaven a manifestar a la península. Per això podem dir que fins a la seva mort (1833), any que es publica l'Oda a la Pàtria de C. Aribau no es desclou el romanticisme a la nostra terra d'una manera clara i rotunda.

Tindrem així els ideals d'un romanticisme tardà amb el seu gust per l'Edat Mitja, la valoració de les antigues restes arqueològiques, la seva preferència per la poesia popular i tradicional... i malgrat tot encara va poder copsar el punt de mira pel que fa a la defensa de la personalitat i la llibertat dels pobles, aquests trets haurien de fer germinar Catalunya i fer-la recixir en el seu tarannà i cultura.

Bibliografia:

- LATA
- MAYADELLA, Antònia. Literatura Catalana Ed. El Punt
 - VALLVERDU, Josep. Hè de la Literatura Catalana Ed. Arimany.
 - VILA, Albert. Literatura Catalana. Col.lecció Cuaderns.

ENVOÏCA QUE FA FORT O LA " COMISSIÓ DE FESTES "

En un poble petit com el nostre, la gent s'interessa immediatament per tot allò que hi passa, fins i tot la gent sap més coses, més notícies i detalls d'allò el que veritablent ha esdevingut al poble. Cada veïna (i no parlem de les veïnes destacades de cada carrer) explica els fets segons ella ho ha entés i així fa possible que hi hagi més històries que fets. A vegades hi ha fets que mai es poden explicar ni amb gests ni amb paraules perquè, aquests fets són veritablement difícils de creure, entenguem-nos, en el sentit que s'hagin pogut produir.

Qui pot donar crèdit a tot això que ha passat a la "Comissió de Festes" ?. Aquí les veïnes no han pogut xerrar gaire perquè no han entés res de l'envoïc que no hi ha hagut manera de desenvolocar. Quan les veïnes no han estat capaç d'inventar cinquanta versions diferents del mateix fet, quan les veïnes so són capaç d'afegir-hi pels i repels a la història vol dir, senzillament, que quelcom de molt gros ha passat a la "Comissió de Festes", tant gros que la xafarderia popular encara no se'n sap avenir. Els fets han estat massa sensacionals perquè hi calgués afegir-hi res més.

Jo (aquest que escriu aquest article) que només m'assavento de les coses que passen al poble escoltant la xarramela de les veïnes del meu carrer, aquesta vegada no m'he enterat de res millor dit; No he entés res. He sentit parlar de gats, de rates i de ratolins, tot empaquetat dins del mateix forcell de la "Comissió de Festes". Més tard, es veu, un potent raticida receptat per algun entés, ha deixat la Comissió de Festes (potser volia dir l'"Hogar") net d'aquests rosegadors. La cosa tira endavant, la "Comissió de Festes" s'aguanta. Jo, segueixo sense entendre res; és què van estar els ratolins els causants de que s'esfonses la teulada d'això que ara en diuen "Llar del Productor" ? Quina relació hi ha entre la teulada, els ratolins, la "Llar" i la "Comissió de Festes" ?. Ja que les veïnes del meu carrer no diuen res d'això, hi pot haver algun lector de "La Femosa" (que estigui ben enterat) que m'ho pugui aclarir ??.

Gràcies.

MEUCUT

L'AIGUA D'ARTESA

Ara farem unes
probes de gust
amb l'aigua
d'ARTESA



Mes d'un 51% del poble
consum aigua d'ARTESA



Aigua d'ARTESA
la més potable



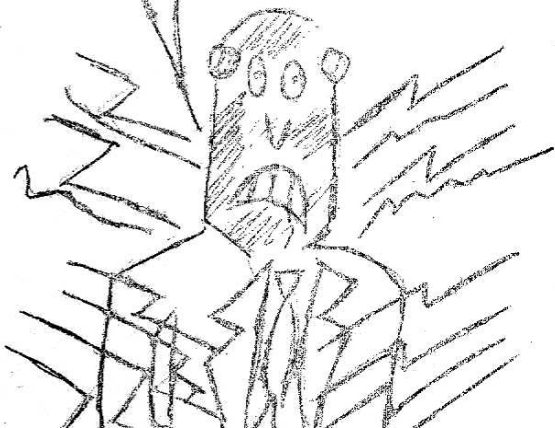
Club, Club, Club



AIGUA D'ARTESA
la MÉS POTABLE



AIGUA d'Hag...
d'ARTESA la
MÉS POTABLE
HAG...



VENDA DE LES JURISDICCIONS QUE EL REI TENIA A ARTESA

Una de les coses que distinguí el pas del rei Pere III el Cerimoniós per la regència de Catalunya, fou entre altres coses, el llarg enfrontament que sostingué amb Castella. Aquest problema no era nou, sinó que venia de lluny, les seves arrels són molt antigues com veurem.

El problema començà a prendre cos des del segle XII, que fou l'època en que ambdós pobles fan una gran expansió reconqueridora, i com que aquesta havia de tenir lloc dins la península, que encara estava sota el poder musulmà, començaren les batalles pel repartiment de les terres que havia de reconquerir cada regne.

Els reis anteriors al Cerimoniós dugueren a terme una política defensiva on front de Castella, es com si es sentissin inferiors en potencial als castellans, aquesta inferioritat explica la conducta de Jaume I envers el seu gendre Alfons X el Savi en els conflictes de frontera i en la campanya que sostingué per a la subjecció de Murcia a favor d'ell, així com també que en els diferents tractats que es firmaren per fixar les terres a reconquerir (el de Tudollón del 1151 per Ramon Berenguer IV, Cazorla el 1178 per Alfons el Bast, Campillo el 1304 per Jaume II) per cada una de les dues corones i on els quals els castellans sempre es quedaven amb la part millor i més grossa.

Pere III el Cerimoniós durant un temps dugué a terme la política dels seus antecessors, de prudència i raconament, però, ben aviat la inquietut i les aspiracions de grandesa històrica el menaren a intentar una política de prestigi i força, encarnada en la guerra contra Castella entre altres fets.

El rei català es troba des de mitjans del segle en tres falles essencials pel que fa referència al seu potencial de força, tres falles que menaran a la llarga a Catalunya cap a la seva decadència: la falla demogràfica, la política i la financera.

Per que fa a la primera hem de recordar les pèrdues humanes que sofrí Catalunya a causa de la pesta, i de les que n'hem parlat d'altres vegades en aquestes mateixes pàgines (vegeu Butlletins del novembre del 1977 i del juliol-agost del 1978 i que foren que el potencial humà fos molt minvat.

La falla financera, lligada en part a l'anterior, el presenta amb un patrimoni molt reduït, sense tresor (com ell mateix es lamenta moltes vegades), sense dret a fer impositcions, amb un poble empobrit per la pesta i ell mateix carregat de deutes (segons Pierre Vilar la casa reial pels volts del 1382 devia 288.000 lliures a particulars).

Per que fa a la falla política s'ha de dir que el rei ho es pot moure sense la complença de les corts, i aquestes que ja actuaven amb un poder crescut des del 1283 i del 1300, alçen llur vol a partir del segle XIV. La política reial de força és una política de grans dispendis, per la mobilització d'exèrcits nombrosos que requereixen gran quantitat de diners. I com que el rei no en té i no té altres mitjans per a aconseguir-los ho ha de recaptar a les corts. Aquestes li concedeixen amb parsimonia, l'entament i a canvi de compensacions polítiques i de tota mena. Les corts prenen així cada cop més consciència del poder que tenen i del paper que poder jugar segons les circumstàncies.

No és la finalitat d'aquestes ratlles el de parlar-vos del que fou el regnat de Pere III per a Catalunya, ni del desenvolupament de la guerra amb Castella o el fer altres consideracions. El fet d'haver escrit aquest preàmbul es per a situar en el seu context el document del qual avui us vull parlar al mateix temps de que sigui més entenedor. El deixar clar que la caixa reial era buida ens explicara de per què Pere III i el seu fill es venen possessions i drets que tenien arreu de Catalunya, a les ordres militars, als nobles, etc....

El document ens parla de la venda per part del fill del rei, en nom d'aquest, de tot l'alou, mer i mig imperi, i la jurisdicció alta i baixa, civil i criminal d'Artesa i el seu terme, juntament amb els drets que tenia en altres pobles, aquests foren venuts als freres de l'ordre de l'Hospital que eren els que ja tenien tots altres drets i dels que ja n'hem parlat més d'una vegada.

El document, que pertany a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, apartat de Sant Joan de Jerusalem, Secció 3^a, lligall 3, numeros 1, 24, 36, i diu així:

" Joan infant primogenit del rei d'Aragó, duc de Girona, i comte de Cervera i dit son pare veneren per medi de sos procuradors a Fra Guillem de Guimerá Prior de Catalunya de l'ordre de Sant Joan de Jerusalem tot l'alou, mer i mig imperi i tota la jurisdicció tant alta com baixa, civil i criminal, tenian en los castells i llocs d'Albió situat en la Vegueria de Cervera; de Montbrió, Pinell, Passanant, Glorieta, Segura, Vallvert, Cogul i de Viure situats en la Vegueria de Montblanc; d'Artesa i de Madrona situats en la Vegueria de Lleida, com i també en tots sos termes, homes i dones per preu de 3,000 florins en or d'Aragó "

A 28 de novembre de 1380

Numero 36

" Joan infant primogenit del rei d'Aragó, duc de Girona i comte de Cervera en propi com hem dit rei son pare ologeix a Berenguer Alaix i a Pere Ortello porters de dit senyor rei para que donassen possessió a Fra Guillem de Guimerá, Prior de Catalunya de l'Ordre de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem del mer i mig imperi i de qualsevol altra jurisdicció pertanyent a dit rei i infant en los castells i llocs expresen l'acte de venda nº 1 ".

En definitiva el test ens parla de la venda per part del rei de tots els drets que tenia sobre la nostra vila i terme, i que eren l'alou, mer i mig imperi i la jurisdicció civil i criminal. L'alou era la possessió del domini útil dels bens immobles lliure de serveis reals. El mer i mig imperi era la facultat que residia en el rei i per delegació seva en els jutges per sentenciar i executar les sentències, imposant les penes més aflictives o inferiors. La jurisdicció civil i criminal era la facultat que tenia el rei de jutgar civil i criminalment als seus vasalls. Amb la venda d'aquests privilegis reals a l'ordre de l'Hospital, aquesta es feu amb tot el domini sobre les terres i habitants d'Artesa, ja que tots els demás privilegis eren seus des de la reconquesta de les nostres terres per Ramon Berenguer IV.